

Szerkesztőség:

Arad-őrségi újság vasárnapok kivételével...

Kiadóhivatal:

Arad-őrségi újság vasárnapok kivételével...

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Megjelenik hétfőn és keddnapon...

Előfizetési árak:

h o l y ó r o m: v i t a k r o s s

Hirdetések díja:

8 hasábon posztóval egyszeri hirdetés...

Apponyi gróf elszólása.

Arad, február 26. Bismarcknak egy új mondását közlik a lapok...

Kévs politikusi van, a kinek a mondásnál ne Apponyi Albert gróf jutna eszébe...

Hatalma tudniillik abban rejlik, hogy a képviselőház többsége támogatja...

Elegendő-e ily két kétségbevonhatlanul hatalmas támasz egy miniszterelnöknek...

Itt mindenképp tekintetbe kell venni azt, vajon lehet-e, szabad-e azt hinnünk...

Nem, ezt még feltennünk sem szabad. Amit ezzel ellentétben az ellenzék részéről felhoznak...

Az Aradi Közlöny tárczája. (Február 26.)

Dramairodalmunk és színművészetünk.

Gyalai Pál előző közzétett beszéde a Kiszalud-i társaság 42-ik gyűlésén.

Sokta vigasztalóbb képet nyújt dramairodalmunknak az a fajta, mely a jelen élet rajzával foglalkozik...

személyesen, egyformán olvassa a kormány, mint az ellenzék lapjait...

A képviselőházi többség, Tisza Kálmán hatalmának második dönthetetlen támasza?

Ez a nemzet többsége. Hiába állítják ennek ellenkezőjét...

Ahány képviselőválasztás még csak volt Tisza 13 éves kormányzata alatt...

Azt pedig már engedjék meg a t. urak, hogy az a körülbelül 800,000 választó...

De fogadjuk el azt, hogy Tisza Kálmán csupán a véderőjével állt a nemzet előtt...

De különben is, erről komoly alapon nem is lehet tovább beszélni.

Uj törvényjavaslat. A képviselőházban legközelebb a visszabályozás és talajjavítási kölcso...

Meggörnyedt hát, idő előtt megöszült haj, a szellem megfeszített működése közben...

Mindezek logikailag kétségbevonhatlan állítások. S mivel indokolja az ellenzék azt...

Mit bizonyít ez? Először is azt, hogy Tisza csakugyan nem akart alkotmányserést elkövetni...

Másodszor, hogy nem csupán megakarja őrizni a nemzet jogait, mert hisz meggyőződése szerint az ellea nem vétett volna...

Tisza Kálmán miniszterelnök nem veszítette el tekintélyét. Tisza Kálmánnak nem kell távoznia.

Azóta ismét a magyar társadalom rajzával foglalkoznak legemertebb drámáiróink.

Ez aztán egyik oka annak is, hogy a vigjáték, különösen a társalgási nyelv, nem vett nagyobb fejlődést...

javaslat értelmében a felhatalmazás ilyenmő zaloglevelek kibocsátására első sorban a magyar földhitelezetnek adatik meg...

Országgyűlés. A képviselőház hétfői ülése elején, Baross miniszter betársaságát a kassa-oderbergi vasút előbbbségi kölcsöneinek konvertálásáról szóló törvényjavaslatot...

Most a Hegedűs Sándor előadó által referált indemnitási törvényjavaslat tárgyalása következett.

Helló a monarchia szövetségeire nézve csatlakozik Apponyi nyilatkozatahoz, melytől, hogy a kormány a katonai javaslatok előtt terjeszti be a költségvetést.

Végül Tisza miniszterelnök felelt a mondottakra — az egész ház által nagy érdeklődéssel hallgatott, igen figyelemmel...

Erre a ház az indemnitási javaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben nagy többséggel elfogadta.

A sajtó tisztessége.

Arad, február 26. A magyar sajtó fő jellemvonását képezte eddig a tisztesség-tudás.

Fájdalom, s eléggé nem kártható jelenség, hogy az elfajulás tünetei nálunk is mutatkoznak kezdenek...

Előállni azzal a szinléssel, hogy a társadalmi élet ferdeségeit akarjuk ostromolni, s ezután egyes családokból festeni typosokat a kifejezett szándékkal...

A gyermekneveléssel általában foglalkozni szintén feladata a sajtónak, de nem abban a modorban, hogy felismerhető családokat lezúgasson durva vonásokkal...

zolt a szülőknek, kiknek gyermekeiről annyi részlettel, olyan körülmények felsorolásával ír, hogy okvetlenül magukra ismerjék? Itt úgy, hogy ki is találta mindenki. Kikről van szó, ez neki talán gyönyörűség is szerzett.

Sárba azzal a tollal, mely ilyenre vete-medik, mely képes arra, hogy p-ellengerre állítsa egy tisztes matrózát, ki közbeesülést tárgya, ki az illető családnak valóságos öröngyála, anya helyett anya, maga a gyöngéd ség és finomság. Vagy megmondta ez a lelkiismeretlen ember, hogy mit követ el, mikor gony tárgyává tesz egy ilyen kis várospan egy-egyéni gyermeket, a kit esetleg még évtől mulva is fognak öldözni és bosszantani azzal, hogy mi állott róla az újságban?

Hogyan lehetett a sajtó tisztességéről ennyire megfeledkezni?

Hízen, ha ilyen modorban kezd a sajtó a magán élettel foglalkozni, ma-holnap nem lesz biztonságban egy nő, egy leány sem. A nő minden pillanatban várhatja, hogy gyanusitani fogják leleit. — A leány el lehet készülni arra, hogy a nyilvánosság közönségei letétek fejezől a szízi korozort. Nem fogják az igaz megnevezni, de ráis merhet mindenki. Ez lesz a divat. Az újság író meg majd veri a mellét, hogy ő „csak bizonyos társadalmi vagy társasági típusokat domborít ki, a szokás társadalmi létét konstatálja és kommentálja.”

Felismerhető típusok! Ez alá aztán el fér minden. Minden az újságok félve fogja venni kezébe hanem családapa.

Hátha az ő gyermekeit látta meg az a nagy moralista újságíró a tánczórán? Nem járnak ugyan nyilvános tánczókolába, csak egy magán használnak össze több család gyermekei, de hová be nem jut az újságíró, a mire ki nem terjed manapság figyelme?

Az ilyesmi ássa alá a sajtó tekintélyét, az az ilyenek okai annak, hogy nem mindent látják szivesen a sajtó munkásait. Szinte remegnek fölök, s csak azt látják bennük, hogy kutatnak a pletyka után. Ez ellen pedig nagyon nehéz a védelem.

Mi azonban arra kérjük a közönséget, hogy dizingáljon, s ne vegyen bennük ket egy kalap alá. Az az egy pedig, a ki ennyire megfeledkezett magáról: — s z é g y e l j e m a g á t!

KÜLFÖLD.

A Parnell pör következményei. A londoni jelentések egyhangúlag konstatálják, hogy a „Times” egy hallatlan misztifikációnak esett áldozatul, s a vizsgáló bizottság, mely előtt oly szenzációs leleplezéseket tett, kiderítette, hogy mind alaptalan kóhólman y o k és azok a levelek, melyek kel Parnellra rá akartak sütni, hogy az egyikokkal egyetért, otromba h a m i s i t v á n y o k. Pigott, az az egyéni, ki a „Times”-t felutaltta s neki a hamis levelet roppant összegeken eladta, közönséges csalónak bizonyult. Mindezek után kétségtelennek tartják, hogy a „Times” elvesztte a pürt a hogy egy rész az összes perköltésgekben, melyeket körülbelül egy millió

forintra becsülnek, másrészt Parnell rágalmozása miatt igen jelentős kény pénzbírságban fog olmarasztaltatni. Az eset rendkívül szenzációs kelt s bizonyára nagy politikai következményekre fog vezetni. Minthogy a kormány a per folyamán tud valévolg azonosította magát a „Times”-sal, melyet a főügyész védelet, a „Times” elítélte árztékenny erkölcsi verességgel fogja a Salisbury miniszteriumot sújtani.

Bismarck herceg nyilatkozata. A február 22-én adott parlamenti ebéd után, Bismarck herceg kancellár, pipaszó mellett, vendégei előtt számos fontos nyilatkozatot tett, melyeket a „Köln. Ztg.” berlini levelezője a következőkben foglal össze:

A napi kérdések között csak a szamoi-ügy tárgyalatott, melynél a kancellár ismételve hangsúlyozta, hogy teljesen kizártnak tartja azt, miszerint e kis ügy miatt bármiképen megzavartathatnák a barátságos viszony, mely száz esztendő óta összeköti Németországot a rokonszarmasázu Amerikával. A szigetek távoli fekvése és rossz távirati összeköttetése folytán igen nehéznek tartja, hogy a német közegek által ott a helyszínen tett minden lépésért a felelősséget elvállalja, de mindkét részről a legjobb akarat uralg s nincs két ség, hogy a létező kereskedelmi érdekek a legjobban fognak biztosítani. Ezután a monarchikus elvre tért át a beszélgetés s a herceg megjegyzte, hogy a történelmi tapasztalás a többi között a Karolinák kérdésénél is azt bizonyítja, hogy a népies áramlatoktól függő politika sokkal könnyebben lekövetik, mint a fejedelem által vezetett. Az utóbbi vesztételeit vissza vonulhat, sőt ha szükségesnek találja, néhány lépést is tehet hátrafelé, míg az első politika azt teljeséggel nem teheti. Még egy eveszett csatának sem kell a fejedelem állását megingatni. E megjegyzésekhez hoz szabb fejtegetések csatlakoztak a monarchikus kormányzatnak a parlamentáris kormányzat feletti hasznáról, mely utóbbi nál a fényes szónoki tehetőség nagyon könnyen győzelmet biztosít a szakismeret és a tényleges viszonyok felett. Régi t a p a s t a l á s, h o g y a k i l y é k e s s z ó l á s s a l b i r, a n n a k r i t k á n v a n é l e s t e k i n t e t e s i g a z i j o z a n i t e l e t e a t é n y l e g e v i z s z o n y o k r ó l. Ezzel szemben az oly jözan s természetes itől tehetőség, minő a haza áldására az elhunyt Vilmos császárt kinttette, annál hatékonyabban és szerencsésebben szokott működni. Ezenkívül Bismarck herceg néhány érdekes reminiscenziát mondott el az 1848 diki napokból.

LEGUJABB POSTA.

— Monarchisták többsége a francia kamarában. A „Gazette” tulajdonosának a párisi gróf, a kimagabózó kérte, azt beszélt, hogy a legközelebbi választáson 280 szavazatot kapnak a boulangisták kivül, tehát majdnem meg lesz a többségük. Az „Intransigeant” azt írja, hogy a ma le herceg vissza h i v á s a c h a t a r o z o t t d o l o g.

— Katonai készülődések. A német birodalmi gyűlés még nem is szavazta meg a térség szaporításáról szóló törvényjavaslatot, Bajorország már is intézkedéseket tett a maga részéről tisztségének megerősítésére. I g e n s i e t n e k v e l e s

a szükséges legénység k e m á r m á r c i u s 1 j é r e b e h i v a t n a k, a l ő - é s l ő v e g a n y a g m á r e g y ü l t v a n.

— Hirsch báró és a porta. Gneist itéletét a porta és Hirsch báró közt felmerült vitás kérdésben hétéón délután közölték a két fél képviselőivel a török nagy követéség palotájában. Az itélet az előterjesztett hat vitás pont közül három pontra nézve a portának, háromra nézve pedig Hirsch bárónak ad igazat. Hirsch báró nak k ö r ü l b e l ü l 25 m i l l i ó f r a n k o t k e l l f i s e t n i e. A porta 50 milliót követelt, Hirsch báró pedig csak 20 milliót ajánlott volt fel.

„ARADI KOZLÖNY”

(Megjelen mindennap)
Erlőzetési feltételei.

Helyben házhöz hordva:
Egy évre 12 frt — kr
Fél évre 6 „ — „
Negyed évre 3 „ — „
Egy hóra 1 „ — „

Vidékre szétküldve:
Egy évre 14 frt — k
Fél évre 7 „ — „
Negyed évre 3 „ — „
Egy hóra 1 „ 20 „

Felkérjük egyuttal lapunk azon előfizetőit, kiknek előfizetése de o s. v é g é n e j á r t, h o g y a z e l ő f i z e t é s t m i e l ő b b m e g t e n n i s i v e s k e d j e n e k, n e h o g y a l a p s z é t k ü l d é s é b e n f e n n a k a d á s á l l j o n b e.

Az „AradiKözlöny” kiadóhivatala.

NAPTÁR.
Február 27. Szerda, Róm. kath. naptár: Leander. Prot. naptár: Leander. Görög-orosz naptár (február 15.) Onesim Nap két óra 58percokor, nyugszik 5 óra 41 percokor.
Február 28. Arad város iskoláskének ülése d. u. 4 órakor.
Március 3. Az aradi iparosok első betegséglő és tometkezésü egyetlene kögyűlése d. e. 10 órakor (Városháza).
Március 3. Az asztalosok egyetlene választmányi ülése délután 3 órakor az iparos-házban.
Március 3. Az aradi és aradvidéki tisztviselői kör estélye d. u. 3 órakor.
— A „Kölcsay-Egyesület” nyilvános könyvtára (Kölcsayutasa 3. szám.) nyitva van kedden és szombaton d. u. 3—4-ig, és pénteken d. e. 11—12 óra között.

HIREK.

ARADES VIDEKE.

— Gyászintenzitelt a trónörökösért. Az aradi ev. ref. templomban tegnap délelőtt 10 órakor tartott meg a gyászintenzitelt B u d o l f trónörökös emlékezetére. A templom főbejárata fekete draperiával volt ékítve, bent a padok, a szószék s a szentek posztóval bevonva. Mély gyász jele mindenütt. A templom zufofóság megett közönséggel, melynek soraiban leginkább hölgyeket láttunk. A hatóságok részéről és pedig Arad megye törvényszékének részéről megjelentek: F á b i á n László főispán, S z a t h m á r y Gyula főjegyző

K a b d e b ö Kálmán tb. főjegyző, P á r i s Gábor jegyző. — Arad város főbírója hatóság részéről S a l a c z Gyula polgármester, P a r e c z István tanácsnok, C s i k y Károly, D á n i e l Kálmán, R e i c h e r Károly, a járási szolgabíró-ság részéről B á n h i d y Antal br. szolgabíró, K o s z t o l á n y i Imre szolgabíró, továbbá M i l l i g József iskola-felügyelő, K u n c z Elek licenzium igazgató, F r i n t Lajos agostai ev. lelkész stb. A katonaság nagy számban volt képviselve. Megjelentek a honvédszázárság s a honvéd tisztikar C o r d o n br. alezredes vezetésével, a közhadserégbeli tisztikar számos tagja G a s z l u d e r kapitánnyal, a osendört szikar B o s e n b e r g száza doossal. A gyászintenzitelen bevezetőül a közönség N a g y Sándor ev. ref. kántor orgona kísérete mellett gyászdarabokat énekel. Azután C s e c s i Imre helyettes lelkész lépett a szószékre s megható könyörgés után költői lendületekben gazdag, emelkedett szellemű gyászbeszédet tartott, a mely könyveket osalt a közönség szemébe.

„Egy szó nyitallott a hazán keresztül s egy röpke szóban annyi fájdalom” — kezdte beszédét. A parányi posta, a vil lamszakra egy lelket rendítő hírt hozott meg országnkba nem régen „óriási bizonyosság zuhanó lörthével.” Mélyen lejutott a hír, némán állottunk meg, hiszen a vihar kitő rése előtt még a természet világában is mély csend honol. S hogy ne lettünk volna némák, mikor a hír oly borzalmas dolgokat beszélt rideden, megmáshatlnak: ledöbvt a fejedelmi oedurus, meghalt, meghalt R u d o l f herceg. Azután áttért a megboldogult királyfi jellemzésére s ecsetelte az óriási fájdalmat, mi a lesújtó hír kellett. Ecsetelte a reményeket, a szép jövőt, melyet a nemzet a trónörökösöz fűzött. „A magyar nemzetgeniusza háromszáz esztendőig várt, várt komoran, csüggedten egy jobb jövendőre. Várta, míg lesz egy királya, ki megérti gyötrelmet, vágyait, ki nyelvében szól hozzá, nevén nevezi őt. Hiába vár, hiába! S mikor egy királyfi a magyar haza szeretetében versenyre kel a nemzet fiaival és sokakat felül is mul; midőn nemcsak beszélni, nyelvtökon s megtudja be osúlni értéke szerint e legnagyobb, legfőbb, tettebb kincsetnek, hanem ir is rólunk magyarul, mintegy tudós; midőn az örömkáltás e miatt felhangzik a hosszú bánattól megviselt nemzet ajakán: ime mint egy vihar tör ki felettünk a hír, hogy ő, a ki szer-tett bennünket nem színből, de szírből, a derék, a nemes, nincsen többé. Ki mérheti meg e gyász mélységét? Senki, senki! ki tud osztolni könyeinkben: Mindenki, mindenki! Ez volt a halott, igen volt a halott. Miért tette? Mi oká volt rá? Ne kutas-suk. Nagy oka volt bizonyára. Mi vi-gasztal, mi emel föl? Az, hogy emléke él, míg itt e földön magyar lakozik. A vi-gasztal, hogy a nyers, durva politikába való be-avatkozás nélkül hunyt el, szeplőtlenül min-den fejedelmi büntől, mintegy ifjú leány, ártatlanul. Emléke örökké ragyogó le-endő s az igazságtal meg bánatinkban. Em-léke lelkesít, ha még egyszer jön idő, mid-őn fel kell ki állanunk: moriamur pro rege nostro! S hátha közel van má az az idő? Az öröm nagyobb megosztva, a fájdalom is. A megosztott nagy bánat fűzse össze a nemzetet királyával, ez vigasztalja meg! S legyen a nagyank, a nemesnek, a derék nek emlékezete áldott mindörökké!”

Könyörgés s néhány gyászdal elének- lése után a gyászszer tartás véget ért.

— Atyam
— Nincsen atyád, a ki szeszélyeidet elősegítené. A gyöngösnég ideje elmult. Te hát le fogsz jönni. Oh, a mikor akarsz. Duzogni fogsz talán egy napig, két napig, de az éhség a fer kast kiűzi az erdőből, és a harmadik nap pon majd megjelenés, mikor asztalhoz szólit a osengettyű. Ebből láthatod, hogy most már nem a szivedhez folyamodom, hanem a gyomroddhoz.
Bármennyire is erőlködött Henriette, hogy közönyös maradjon, égető könyek gör dültek ki szeméből, s fájdalom és megál zás könyei.
Atyjától jötte-e az a gondolat, hogy őt éhség által kenyészeríték? Nem, ez e gondolat sohasem támadt volna a gróf te-jében.
Ez egy asszony gondolata volt, még pedig egy gyűlölt asszonyé, a ki a legalja sabb ösztönét hallgattja meg.
A szegény fiatal leány legyőzöttnek érezte magát s a használt cizkőz aljassága s az a biztos tudat, hogy most kénytelen megadni magát, felháborították lelke leg-mélyéig.
Képzületében már látta Sarah grófné kegyetlen és sértő örömet, mikor ő, de la Villie-Haudry gróf leánya megjelenik az ét-kező terembe, az éhségtől kenyészerítve.
— Atyám. — könyörgött. — ne so- gáltsas nekem ide fel kenyérmel és viznél egyebet, de kímélj meg ezen kintől.
Ha a gróf egy leaszkét ismételt, ugyan pompásan betanulka azt. Arca megtartotta azt a szardonikus kifejezést, mikor fagyos hangon válaszolta:
— Megmondtam neked akaratomat, hallottál engem s ez elég.
A gróf az ajtó felé iramodott, de Hen-riette visszatartotta.
— Atyám. — mormogás. — hallgas meg engem.
— Hadd lám, mi az megint?
— Tegnap azzal fenyegetél, hogy be-száratsz.
— Nos?
— Ma én könyörgök, hogy erre hatá rosd magad. Vessz engem egy ko-losztorba, s legyen az bármilyen szék, bár minő szigorú is legyenek annak szabá-lyai, s bármi szomorú is legyen ott a lét, könnyebbülést fogok mégis találni fáj-

— Aradi népfelkelő-tisztek. A honvédelmi miniszterium tegnap lektüldte Arad város katonai ügyosztályának azon helybeli lakosok névsorát, kik kinevezettek népfelkelő tiszteknék. Ezek a következők: F á b i á n Lajos tiszteknéki bíró, L u k á c s y Lajos, A r k a y Kálmán, P á r i s Lajos ügyvédok, S i m o n k a y Lajos licenzium tanár, B i l k e i József szeszgyáros, T o l n a y Károly ügyvéde. I t t, S e l e v é r József Sándó. bankhí vatalnok, M u n s t e r Ernő gróf bérő é z M o l d o v á n Vazul városi adóhiva talnok.

— Az első évnegyedi adók. A folyó évre kivetett adók első negyedévi része már esedékes válván, az adófelügyelő utagította a városi adóhivatalt, hogy ezen adók beszerzése végett azonnal orélyesen indítsa meg a végrehajtásokat. A hátralékosok te hát nincsenek kifizeni hátralékaikat, mert különben a végrehajtó fog náluk vizitálni, a mi pedig nem kellemes dolog, meg egy kis költséggel is jár.

— Chopin-émlékkünnep. C h o p i n Frigyes születésének 80-dik évfordulóján az aradi zenekedvelők egyesülete március hó 3-án délután 5 órakor a „Krispin” terem ben a helybeli zenedé javára Chopin em-lékkünnepélyt rendez a következő műsorozat tal: 1. Chopin Rondo (C dur) két zongorán, 4 kére, előadják G r u n s w e i g Irma úrhölgy és K l e i n Soma ur. 2. Chopin: Lengyel dalaiból „Das Königlein” zongorán S t e i n i t z e r Irma úrhölgy, éneklés kiséri H ö s z l y J. karmester ur. 3. Chopin: a) Präludium C moll b) Nocturne F mol c) Impromptu As dur zongorán előadja S a l i a i Béla” dr. ur. 4. Chopin: Lengyel dalaiból „Mein Geliebter” éneklés S t e i n i t z e r Irma, zongorán kíséri H ö s z l y J. karmester ur. 5. Chopin: Scherzo C moll zongorán elő adja Sallay Béla dr. ur. Zongorák: Bösen-dorfer. Kesd-ve pontban 5 órakor. Ullóhely 1 frt, belépti jegy 50 kr. Jegyek kaphatók íj. K l e i n Mór könyvkereskedésében és a hangverseny estéjén a pénztárnál. Az egyesület tagjai a két-két ingyenjegyet március hó 2-án déli 12 óráig íj. K l e i n M. könyvkereskedésében átvethetik.

— Az aradi és aradvidéki tisztviselői kör folyó évi február hó 24-ikére hirdett közyllését nem tarthatta meg, mivel a tagok kellő számban nem jelentek meg. Az alapszabályok 13. § értelmében a megjelent tagok számára való tekintet nélkül folyó évi március hó 3-án d. u. 3 órakor fog a köz gyűlés megtartatni, a melyre a t. tag urak tisztelettel meghívotnak. Aradon, 1889. évi febr. 24. As e l n ö k s é g.

— Figyelmeztetés az aradhegyaljai sző löbirtokosokhoz. Tekintettel a folyton tartó szigorú télre, nem lehet remény, hogy március hó elején a földmunkák megkezdése tők legyenek, miert is sietek az érdeklődő közönségnek szives tndomására hozni, hogy phylloxera elleni védekezéséi tanfolyamnak március hó 4-ikére tervezett megnyitását egy héttel későbbre, azaz március hó 11-ikére halasztom azon czéliből, hogy az összes védekezési eljárások e gyakorlatban is bemutatathatók, illetve résztvevőkkel jól begyakorolhatók legyenek. A mánesi magy.

dés forrásává. A bágyadt német színműveket a francia romantika hatásos termékei váltottak fel, melyek új téri nyitottak az élénkebb ábrázolásnak. De kiváló előszere tettel fordultak színeszeink a magyar jellemek alakításához is. Kisfaludy Karoly asin művei ekkor nyertek valódi életet; „Bánk bán” ekkor került a könyvtársai raktárak porából a színpadra, hogy a magyar költők és színesztíragikai művészet legelsőbb ki-fejlesztéséi mutassa fel; Szilágyi Mihály szin-tén nagy kedvvel és hatással jártak szí-neszeink, annyival inkább, mert a szerepek némiképp egyéniségűkhöz voltak alkalmasva. Azonban es új lendületnek és iránynak áray oldalai is keszettek mutatkozni, kivált a forradalom után, a midőn a régebbi nemzedék kidől, vagy hanyatlott s egy egész új nemzedék állott elő. Az egyéniség miadn-kább hajlott a genereképi feifogás felé s az eszményibb élet drámájában is lassanként tért foglalt az a stíjl, a mely inkább csak a köznap élet drámáját illet meg. Mindezt elősegítette a műsor is, melyet jó részt a népszínmű s a középtáju francia drámák foglaltak el.

Ha mai színesztűnetek összehasonlítjuk a régivel, egyszerre feltűnnek a különbe-gek. A régiben több volt az egyéni ihlet, a maiban több az összejátek művészeté; a régi kiválóbb tehetőség nem támogatta iskolá-zottabb környezet, míg mostani jelöenseket egyenletesebben személyzet veszi körül; a régi színeszt több műfajban jeleskedett, a meink ereje inkább a középtáju dráma és vigjáték; a régibb színeszt általában na-gyobb sikerrel olvasztotta össze az idealiz-must és realizmust, míg a mai némiképp hajlik a naturalizmus felé s mintegy hinni látszik, hogy a természet megfigyelése és hü visszatükrözése már magában is művé-szet. A természetlenség bizonyára nem mű-vészet, de a puztáza természetesség sem z. Vizsgálni és tanulni kell a természetet, de az ábrázolóandó személy, a kifejezendő eszme szerint egyszerűsággal összpontosítani kell aj ellenző vonásokat, mellőzve az eset-legest, háttérbe szorítva a mellékést. Az ábrázolás természetes eszközeit kell használni, de művészi csézia. Ha a természet hü viss-zatükrözése volna minden, akkor a szerel-mes ifjú legjobban játszhatná Bómedót, a fél tékeny férj Othellót, a kornhely Falstaffot, az elégedetlen hazafi Peturt s az éhes pá-raszt Liborozót; de mindezekben valamivel

több van a szerelmező, féltékenysé, kornhely-nél, elégedetlenség, éheződés s azt a színesz nek szerencséből s önmagából kell merítenie. Mi természetesebb, mint a beszéd? Hisz beszélni mindenki tud, mégis mily különböző van a közönséges és művészi beszéd között, a mely szabatosan hangulgyos, kellő nyunpontokat tart, a hangemelés és esés változatosasá-gára törekszik, jellemzően színes és érezteti a verseny ritmusának s a próza numeru-sának rejtett bájjait. A naturalizmus bármely keme a színművészetben sokkal kevesebb al-kalmazható, mint más művészetben. A költő és képiro szabadon választhatja tárgyát, a színesz kevésbé s habár a maga módja szerint teremt is, mégis korlátolja a költő, a kinek alakjait kell megtestesítenie és felfo-gását szolgálnia. Nem jöhet ellenkezésbe a költővel, mert különben meghamisítja; az eszményibb jellemrajzot nem hushatja le a köznap élet realizmusába s a köznap élet rajzaiba nem vegyitheti az eszményibb szár-nyalás felindulásait. Minden műfajnak, sőt minden jelentékenyebb műnek és szerepnek meg van a maga hangulata, sajátosága s az egyiket nem vehető át a másikba. Ez a szin-művészet legnagyobb nehézsége, de ha le-győzzük, legnagyobb diadala is.

E mellett a színművészetnek megvan a maga nemzeti jellemé is, mely a nyelvből, vérmérsékletből s a történelmi hagyományokból foly s leginkább a nemzeti típusok ábrázolásában nyilvánkozik. A nemzeti színesze legjobban játssza a saját nemzete multjából és jelenéből vett jellemzete egyéneket, sőt az idegen nemzetek jel-lemrajzát is némiképp a magáéhoz alkal-mazza. E tekintetben régebbi színeszeink éppen oly dicseretes, mint sikeres törekvést tanusítottak. A törekvés most sem hiányzik, színeszeink most is sok gondot fordítanak az eredeti színművek előadására, de mintha szerencsésebbek volnának az egyszerű és kirívóbb, mint a bonyolult és finomabb jel-lemrajz megelövenítésében. A műsor sem igen támogatja törekvésüket, mely az élő drámáirólak kedves, de a holtakról meg-megfeledkezik. Nektünk nincsenek, mint a nagyobb és régebbi fejlődést nemzeteink, oly remek drámáink, melyek a műsorok örök díszéi s a színesz nemzedékeknek min-don időben versenyszerrepei lehetnének. De egy félszázad óta majdnem évtizedből van egy pár oly színműnk, a melyek nemesak korukat fejezték ki, hanem a mai

korhoz is szólnak. Miért ezeket mellőzni, midőn oly színművek is előadhatók melyek nem érdemlik az előadást, oly színművek is fenntartatnak, melyek már bizvást nyu-galomba szelhetének? Egy-egy régebbi drámáira művészetes vagy balala napján láttunk ugyan egy pár régebbi színművet is, de ez obligát kegyeletet kelletlen és és készületlen róvják le színeszeink s ha-sonló hangulatot keltenek a közönségben is: holott némely régebbi jeles színművek többözr játssza, nemesak drámairóadalmunk hű képét nyujtanak, nemesak a hagyományt tartanak fenn, hanem több tért nyujtanak színeszeinknek is a nemzetből jellemű alakításokra, a mi bizonyára fölkel-tené a közönség érdeklődését is.

De bármely szempontból tekintük drá-mairóadalmunk és színművészetünk multját és jelenét, szigorubbán vagy enyhébben itéljük, annyi bizonyos, hogy örömmel és önértellett tekintethetünk vissza az egész szá-zad küzdelmére, vívmányaira s halával és tisztelettel kell viseltetnünk mind sok iránt, a kik drámairóadalmunkat és színesztűnetek megalapították, fejlesztették és fejlesztik. Nektünk az irodalom és művészet több, mint más szerencsésebb nemzetnek, nemesak a műveltség és szellemi élvezet kérdése, hanem a nemzetiségé, a nemzeti lét is egyszerű-smind. Volt idő, midőn lenézett írók és kóbor színeszék ébresszgették nemzeteinket lethargiajából; volt idő, midőn örömszűn küzdel-münk és búzke álmaink romjain csak az irodalom és művészet vala nyelvtűn és nemzetiségünk palladiuma. Vajha ne érjünk többé ily éveket! Adja Isten, hogy a késő kor fia még nagyobb örömmel és önértellett tekintens vissza egy újabb század emlékeire.

S e forró óhajattal egyszerűsággal meg-nyitom a Kisfaludy-Társaság negyvenkettedik közgyűlését.

Az aranyos klikk.

(Gaboriau regénye.)
— „Aradi Közlöny” számára franszékből fordította: —
W. Ph.
XII.
(22. folytatás.)
Ha nem, akkor megteszed nekem azt a szíveséget s lejössz étkész az étterembe a csaláid körében, a grófnával, velem, sir Tommal és mistress Briannal.

dalmában és egész lelkemből fogom ál-dani.
A gróf folyton csak vállalt vont. — Jól kifundáltad. szól. S ko-losztor falai közt sietnél mindenfelé és mindenkinél irni, hogy nóm tudtél el, hogy kénytelen voltam megmenekülni a sok bán-talom és a rossz bánásmóddól. ismét-lődés az ártatlanul üldözött fiatal leánynak egy méltatlan mostoha anya elleni összes elégiá kat. Ebből nem lesz semmi ked-vessem!
A csengettyű, mely a reggelire asólt, (élbeszakítja a gróft,
— Hallod, Henriette, — kérdő szótan-ujra. Tanácskozzál a gyomroddal, és a szerint, a mit esz jónak lát, jöjj le, vagy maradj itt fenn.
Ezzel a gróf távozott, búzke arra, a mit atyai tekintélyének egy szükséges o-selekményének nevezett, egy tekintetre sem méltatva leányát, a ki karszékbe sülyedt. A szegény gyermek teljesen meg volt törve. Vége volt mindennek, nem lehetett tovább harcolni. Azok, a kik nem riadtak ily gyáva segédesszókóztól, meg roszsabbra is képesek. Előbb-utóbb csak mégis meg kell adnia magát.
Miért ne kell ez, tehát meg azon-nal? Jól érezté, hogy mennél jobban késik, annál édesebb lenne a diadal Sarah grófnára nézve, s annál kínosabb az áldo-zat saját magára nézve.
Henriette tehát összeszedte minden bá-torságát, s lement az ebédőbe, a hol már a többiek az asztal mellett ittek.
A fiatal leány azt hitte, hogy beléptét valami gunyos felkeltásokkal fogadják. De hogy. Még alig hogy észre látszóttak venni azt. Sarah grófné, a ki épen beszélt, félbe szakította magát, hogy a fiatal leánynak azt mondja: „Üdvözlöm önt kasszony”, és azonnal folytatta előbbeni társalgását s hangja még a legesekélyebb indulatot sem árnlta el.
Sőt Henriette még azt tapasztalta, hogy kímélettel bántak el vele. Tarított nem volt mostohaanyja mellett, hanem mistress Brian és Sir Tom közt.
Leült tehát s esvéközben titokban szem-nyire vette ezeket az idegeneket, a kik észrelen hivatva voltak, hogy az ő sorának urai legyenek s a kiket most látott először, mert az előző estén alig vette észre őket.

